

3. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник / А.М. Стельмащук. – Тернопіль: ТАНГ, 2000. – 315 с.
4. Чистов С.М. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. / С.М. Чистов, А.Е. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – Вид. 2-ге, доопрац. і допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 440 с.
5. Макроэкономика. Учебное пособие / [Е.В. Галаева, А.А. Корсакова, Е.А. Марыганова, Е.В. Назарова, Т.В. Юрьева]. – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2003. – 267 с.
6. Экономическая теория: Учебник / [В.И. Видяпин, А.И. Добрынин, Г.П. Журавлева, Л.С. Тарасевич]; под общ. ред. акад. В.И. Видяпина. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 714 с.
7. Государственное регулирование экономики: Учеб. пособие для вузов / [Т.Г. Морозова, Ю.М. Дурдыев, В.Ф. Тихонов и др.]; Под ред. проф. Т.Г. Морозовой. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 255 с.
8. Шевчук Д.А. Ценообразование: Учеб. пособие / Д.А. Шевчук. – М.: ГроссМедиа: РОСБУХ, 2008. – 240 с. – (Бакалавр).
9. Дніпровський І. Правда про бензинові ціни: механіка штучного підвищення [Електронний ресурс] / Іван Дніпровський // Економічна правда. – 2009. – Режим доступу // <http://www.epravda.com.ua/publications/2009/06/23/197295/>
10. Ливень О. Как работали украинские нефтепереработчики в 2009 году [Електронний ресурс] / Оксана Ливень // UA Energy. – 2010. – Режим доступу // <http://www.uaenergy.com.ua/c225758200614cc9/0/5058873e52dc9e10c22576b70051fb2>
11. Кулишова Т.В. Анализ влияния органов власти на ценовое поведение участников нерегулированных рынков (на примере рынков нефтепродуктов Украины) / Т.В. Кулишова, Е.С. Шевчук // Вестник Антимонопольного комитета Украины. – 2009. – №1. – С. 17–24.
12. Власники АЗС: Відмова від імпортих мит дозволить уникнути зростання цін на бензин [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 2011. – Режим доступу до журн.: // <http://www.dt.ua/online/articles/77825#article>
13. Ціноутворення на продукцію металургійних підприємств: проблеми теорії і практики: монографія / [С.С. Аптекарь, Е.С. Жданко, О.В. Кленін, В.В. Краснова]; під заг. ред. С.С. Аптекаря. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – 254 с.

Т.М. БУЛАХ,
к.е.н., доцент, КНУКІМ

Стратегічні напрями аграрної політики в контексті соціально-економічного розвитку села

У статті розкрито недоліки стратегії аграрної політики держави та запропоновано напрями її вдосконалення. Основну увагу звернено на необхідність державного втручання у регулювання сільськогосподарського виробництва для соціально-економічного розвитку села.

В статье раскрыты недостатки стратегии аграрной политики государства и предложены направления ее совершенствования. Основное внимание обращено на необходимость государственного вмешательства в регулирование сельскохозяйственного производства для социально-экономического развития села.

In the article the shortcomings of the state agricultural policy and suggests ways to improve it. Special attention is paid to the state interference in the regulation of agricultural production for economic and social development of rural areas.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку Української держави надзвичайної актуальності набувають питання, пов'язані з євроінтеграційними процесами. Україна, тісно співпрацюючи з Європейським Союзом, тим не менш ще не має змоги вступити до нього попри велике прагнення здійснити цей важливий крок. Головне, що стоїть на заваді, – недостатній рівень розвитку вітчизняної економіки взагалі і її агропромислового комплексу зокрема. За роки

незалежності молода українська держава так і не спромоглася розробити більш-менш дієву, всім зрозумілу аграрну політику та знайти оптимальний шлях розвитку аграрного сектору економіки й сільської місцевості.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У країнах з розвинутою ринковою економікою приділяється велика увага як теоретичним, так і практичним питанням соціально-економічного розвитку села, особливо аграрній політиці держави. Вагомий внесок у вивчення цих проблем зробили такі відомі вітчизняні вчені, як: О. Бородіна, І. Власов, С. Гудзинський, Б. Данилишин, Т. Зінчук, Р. Косодій, О. Могильний, О. Онищенко, М. Орлатий, І. Прокопа, О. Прокопенко, К. Прокопишак, П. Саблук, М. Хвесик, Л. Шепотько, В. Юрчишин, К. Якуба; зарубіжні – Л. Ван Депенель, Ж. Вілкін, Т. Дуча, Х. Каравелі, М. Кларк, Т. Лонч, В. Назаренко, В. Пачиорковський, А. Петріков, Ж. Плева, Т. Ратінгер, О. Хашковская та багато інших. Однак в Україні цій проблемі з боку науковців ще не приділяється достатня увага.

Метою статті є аналіз і виявлення недоліків стратегії аграрної політики держави та надання пропозицій щодо їх вирішення з врахуванням соціально-економічного розвитку села.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, аграрна політика є частиною економічної політики держави, націленою на

сільське господарство, агропродовольчий комплекс та аграрні відносини. Аграрний сектор у всьому світі – важливий сектор економіки, де державне втручання є швидше закономірністю, ніж винятком. Для цього існує багато причин. Специфічні причини державного втручання в аграрне виробництво з часом змінюються, так само, як і природа політичних, соціальних та економічних середовищ, у межах яких функціонує сільське господарство. Такі дії держави називаються її аграрною політикою. Вона охоплює всі державні рішення, які впливають на діяльність індивідуальних виробників та фірм для визначення, що виробляти, як виробляти і для кого. Розуміння аграрної політики потребує знання не лише політичного процесу прийняття і затвердження нових законів, але й економічної суті та їх результатів як для виробників, так і споживачів сільськогосподарської продукції.

Можливості для державного регулювання дуже широкі:

1. Основною прерогативою держави є її законодавство. Налагодження оптимального функціонування державних та приватних інституцій – одне з головних урядових завдань, які не можуть бути розв'язані тільки за рахунок ринкового саморегулювання. Класичною аграрною проблемою є земельна реформа і розподіл прав власності. Ось чому в Україні одним із найважливіших політичних рішень залишається приватизація землі.

2. Держава також може поліпшити функціонування аграрного сектора наданням послуг та соціальним забезпеченням. Прогресивні типи аграрних політик ті, які покликані вдосконалити інфраструктуру продовольчої системи. Серед них протягом останніх років виділяють такі: розвиток аграрної науки та екстеншен, що фінансуються державними структурами; різноманітні програми охорони природних ресурсів, особливо консервація ґрунтів і водних ресурсів; використання зовнішніх ринків для експорту аграрної продукції власного виробництва, що поліпшує національний баланс експорту та імпорту разом з освоєнням ринків для збуту надлишків виробленої продукції та ін. Загалом сучасні типи аграрних політик спрямовані на поліпшення навколишнього природного середовища або сприяння діяльності індивідуального фермера чи споживача.

Нарешті, держава може безпосередньо впливати на функціонування аграрних ринків. Аграрна політика має відношення до двох широких вимірів ринків – ринку сільськогосподарських ресурсів, через який аграрний виробник забезпечується усім необхідним для виробничого процесу, і ринку сільськогосподарських продуктів, на якому відбувається процес обробки й подальшого просування харчових продуктів до національних і зарубіжних споживачів. Державна політика на ринку ресурсів охоплює використання землі та інших природних ресурсів, аграрний кредит, промислові виробни для сільського господарства, а також трудові ресурси, що задіяні у всіх секторах аграрного виробництва. Політика на товарному ринку включає широкий спектр законів і державних регулятивних дій, які застосовуються на

зазначених ринках. Наприклад, це стосується таких питань, як саморегульовані ринки, або заходи підтримки цін з одночасним контролем рівня виробництва і маркетингу; торговельні угоди у міжнародній торгівлі, субсидії, тарифні та нетарифні обмеження; субсидування цін для споживачів і питання, які пов'язані з врегулюванням таких процесів.

Державне втручання у функціонування ринків аграрної продукції не завжди на користь сільськогосподарських виробників. Деякі країни намагаються утримувати низькі ціни на продукти, щоб задовольнити вимоги жителів міст або підтримати промисловий сектор. Проте у більшості розвинутих країн, зокрема в ЄС та США, державна політика спрямована на підтримку аграрного виробництва. Ця тенденція все ще зберігається, хоча базові умови, за якими розроблялися основні положення аграрної політики у згаданих країнах, суттєво змінилися [3].

Необхідність в особливій аграрній політиці, хоча і пов'язаній, але автономній від загальної економічної політики, пояснюється природними і економічними особливостями сільськогосподарського виробництва, особливим характером продовольства як товару з точки зору як виробників, так і споживачів [4, с. 15]. Надійне забезпечення країни продукцією сільського господарства, використання наявного експортного потенціалу агропромислового комплексу – важливі завдання загальнонаціонального масштабу. Цим зумовлюється особливе, стратегічне значення аграрної реформи в процесі реформування економіки країни у цілому.

Від ефективності аграрної реформи значною мірою залежать хід і результати ринкових перетворень, оскільки Україна відноситься до промислово-аграрних країн і для 11 її регіонів сільськогосподарське виробництво є пріоритетною галуззю. Але з огляду на стан соціально-економічного розвитку і рівень життя населення саме ці регіони є проблемними. Для них характерне малоефективне сільське господарство при одночасно низькому розвитку промисловості і соціальної сфери. Основна частина селян лишається зайнятою лише в особистому підсобному господарстві або поповнює лави безробітних.

В Україні за 2009 рік кількість приватних селянських господарств зменшилася на 53,9 тис. і станом на 1 січня 2010 року становила 4 млн. 612,1 тис. Кількість господарств, які утримують худобу та птицю, зменшилася на 54,9 тис. – до 3 млн. 346,5 тис. Кількість господарств, які мають у приватній власності сільськогосподарську техніку, збільшилася з 10,2 тис. – до 222,1 тис. Площа земельних ділянок приватних селянських господарств зменшилася на 24,7 тис. га – до 6 млн. 560,5 тис. га. Чисельність великої рогатої худоби в приватних господарствах зменшилася на 156,6 тис. голів – до 2 млн. 652,2 тис. Чисельність свиней збільшилася на 356,6 тис. – до 3 млн. 311,3 тис. голів [1]. Якщо у країнах ЄС потреби в сільськогосподарській продукції задовольняють близько 5% загальної чисельності робочої сили, у США – 3%, то в Україні – близько 22,7%, або 4,8 млн. осіб. На од-

ного працівника у сільському господарстві України припадає річна валова додана вартість в \$2500, що у 8–16 разів менше, ніж у розвинутих країнах світу. Таке явище стало наслідком як системної економічної кризи у країні, так і надзвичайно повільного й суперечливого процесу реформування АПВ. Навіть досягнуті починаючи з 2000 року позитивні зрушення істотно не змінили його економічно складного становища. Головною рисою аграрної політики в Україні у даний час є стан реформованості з певною невизначеністю стратегії ринкових перетворень, внаслідок чого сільське господарство й надалі залишається на роздоріжжі загальних дискусій щодо переваг велико- та дрібнотоварного виробництва. Реальний шлях оздоровлення сільського господарства України і головне завдання держави полягає, по-перше, у завершенні структурно-інституціональної визначеності побудови сільського господарства, по-друге, в запровадженні раціональної системи державного управління та його підтримки й, по-третє, у переході до економічних (опосередкованих ринковими, біржовими механізмами) методів регулювання обсягів агропромислового виробництва.

Інструменти аграрної політики, що використовуються державою, можна об'єднати у чотири групи: нормативно-правові; фінансово-економічні; організаційно-адміністративні; соціально-психологічні. В організаційно-господарському, виробничому розумінні особлива роль у системі агропромислового виробництва належить сільському господарству, оскільки саме воно є головним споживачем матеріально-технічних ресурсів промислового походження, водночас будучи визначальним постачальником сільськогосподарської сировини для переробної промисловості. Одночасно в соціально-економічному розумінні роль сільського господарства визначається тим, що його фінансово-економічне становище цілком залежить від рівня і співвідношення цін, за якими воно придбає ресурси й продає вироблену продукцію, а також тих розцінок і тарифів, за якими оплачує різноманітні промислово-виробничі послуги.

Такий підхід до трактування ролі сільського господарства дає змогу стверджувати, що виробництво продовольчих і непродовольчих товарів у сільському господарстві лише започатковується на основі технологічного поєднання промислових та аграрних факторів. Що ж до кінцевого продукту, який надходить для споживання, то його в більшості випадків одержують у результаті промислової переробки сільськогосподарської сировини, де й формується основна маса доданої вартості.

Усе це дає підставу вважати, що аграрна політика в сучасних умовах має охоплювати не лише суто загальні аграрні проблеми, а й глибше торкатися нових проблем, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом та його організаційно-правовими відносинами з іншими сферами АПВ. А це ще раз підтверджує, що якщо економічна стабільність і міцність держави залежать від стабільності розвитку сільського господарства, то відносини в самому аграрному комплексі, а та-

кож його стосунки з іншими галузями й міжгалузевими формуваннями мають бути регульованими, передбаченими, важеними, результативними. А без відповідної державної аграрної політики цього досягти практично неможливо.

Однак в Україні до цього часу не знайшла офіційного схвалення стратегічно орієнтована аграрна політика, внаслідок чого немає чіткого уявлення, як і в яких напрямках має розвиватися сільське господарство. Крім того, здійснення аграрної політики суттєво ускладнювалося тим, що реформування супроводжувалося великою сукупністю надзвичайно складних процесів. Це перетворення земельних і майнових відносин власності, організаційно-правове реформування суб'єктів господарської діяльності в АПВ, формування економічного механізму й ринкових відносин та інші проблеми, які не зустрічалися раніше водночас. Тому постає нагальне питання про розробку і схвалення на законодавчому рівні концептуальних положень державної аграрної політики, важливим завданням якої повинні бути гарантування продовольчої безпеки країни [3]. Виробництво продуктів харчування є найпершою умовою життя людей та виробництва взагалі. Цим характеризується життєво важлива роль, що виконує агропродовольча сфера в будь-якому суспільстві. Загострення продовольчої проблеми зумовлює надзвичайну актуальність розвитку сільського господарства, суміжних із ним галузей, аграрних відносин і аграрної політики. Аграрна політика – це політика, спрямована на динамічний і ефективний розвиток не тільки аграрного виробництва, а й забезпечення на цій основі зростання життєвого рівня населення [5]. Тут слід зауважити, що продовольча безпека країни та продовольча безпека громадян – не одне й те саме. Остання визначається не лише фізичною наявністю продовольства, а й економічною доступністю продуктів харчування для громадян. Тобто кількість грошей у людей і ціни на продукти харчування мають забезпечувати можливість придбання необхідних продуктів. При цьому під час купівлі споживачі виходять з особистих переваг, а не з науково обґрунтованих норм харчування. Магазинні прилавки можуть прогинатися від продуктів харчування, а людина недоїдатиме, голодуватиме – бо в неї не вистачає грошей придбати ці продукти. Отже, коли наші аграрії запевняють, що ми мало виробляємо, наприклад м'яса, й тому його споживання на душу населення в Україні втричі нижче, ніж у країнах ЄС, вони не беруть до уваги те, що річ не у виробництві, а в можливості населення купити м'ясо. Будуть у громадян України гроші й захочуть вони їх витратити на м'ясо – тоді і його виробництво зросте [2].

Одним з основних напрямів реалізації аграрної політики в сучасних умовах є створення законодавчої бази і забезпечення збалансованого поєднання державного регулювання розвитку економіки агропромислового виробництва з економічною свободою підприємницької діяльності. При цьому важливого значення набуває постійна державна підтримка розвитку сільського господарства, здійснення соціально-економічного захисту вітчизняних сільськогосподарсь-

ких товаровиробників, формування внутрішнього ринку продовольства, матеріальних ресурсів та робочої сили. Слід зауважити, що потрібно розрізняти аграрний бізнес і проблеми розвитку села. Для аграрного бізнесу, як і будь-якого іншого його різновиду, необхідні чіткі, постійні правила у вигляді стабільної аграрної політики й законодавства. Держпідтримки, притому істотної, потребує не аграрний бізнес, а село. Село як соціально-економічна структура, основа нації, джерело її культури і духовності. Адже це не лише сільське господарство. Село – це й дороги, газо- й водопостачання, каналізація, зв'язок, медицина, освіта, побутове обслуговування, малий бізнес тощо. Здебільшого наші селяни сьогодні живуть, як і тисячу років тому (за винятком електрики), – без централізованого газо- й водопостачання, каналізації, елементарних побутових послуг, кваліфікованої медичної допомоги. Все це особливо контрастує на тлі сільської місцевості Європи й Північної Америки, де немає відмінностей в умовах проживання сільських і міських жителів. Тому саме сюди повинні спрямовуватися державні бюджетні кошти. Саме в цьому сенс справжньої державної підтримки, а не в пільгах аграрному виробництву [2].

Важливою функцією держави є вдосконалення механізмів цінового регулювання, кредитно-фінансової системи і податкової політики, спрямованих на стимулювання розвитку агропромислового виробництва. Дотаційний підхід, заснований на самозабезпеченні та збільшенні виробництва, непрозора бюджетна підтримка та система податкових пільг засвідчили свою неспроможність у стимулюванні розвитку високоефективного та конкурентоспроможного вітчизняного аграрного сектору. Відсутність щонайменше середньострокової стратегії планування, непостійний, нерівномірний та неефективний розподіл бюджетних видатків ускладнюють довготермінове планування інвестицій в цьому секторі, а також збільшують ризики для підприємців.

Агропромисловий комплекс користується значними податковими пільгами та сплачує до бюджету набагато менше коштів, ніж отримує з нього, що створює нерівномірне податкове навантаження на інші сектори економіки України, та підриває фіскальну стабільність держави [6]. Було б набагато доцільніше встановити однакові податки для всіх, але прибуток, інвестований у розвиток аграрного виробництва й соціальної інфраструктури, узагалі звільняти від оподаткування. Це справді була б підтримка села.

Особливого значення набуває орієнтування державної інвестиційної політики на відновлення й розвиток ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва, а також посилення участі державних органів у розвитку інтеграційних, взаємозацікавлених процесів у виробництві та промисловій переробці сільськогосподарської продукції.

Визначальне місце належить державі в розвитку науково-технічного прогресу, формуванні й здійсненні науково-технічної політики в агропромисловій сфері, організації наукового, інформаційного та кадрового забезпечення всіх

галузей агропромислового комплексу. Крім того, вся державна аграрна політика значною мірою повинна фокусуватися в площині соціально-економічних змін, у відродженні й соціальному розвитку села, створенні повноцінного соціального життєвого середовища в сільській місцевості.

Аграрна реформа, яка проводиться в Україні, є складовою масштабнішого процесу – глибокої соціально-економічної та політичної трансформації українського суспільства, що об'єктивно зумовлює суперечливі тенденції її проведення. Історичний вітчизняний і зарубіжний досвід показує, що об'єктивно існуючі недоліки вільного ринку усуваються або згладжуються шляхом державного втручання в ринкові відносини. Причому необхідність регулювання аграрної економіки не може бути обгрунтована дією будь-якого одного чинника, а обумовлена їх сукупністю, серед яких визначальне значення мають особливості сільськогосподарського виробництва і умови відтворювального процесу [5]. Найпомітніший вплив на здійснення і результативність аграрної реформи в Україні мають такі чинники:

- макроекономічні, що визначають поведінку (очікування, ініціатива) суб'єктів господарської діяльності в АПК та економіці у цілому;

- інституційні, які включають формування нормативно-правової бази, розвиток ринків сільськогосподарської продукції, вдосконалення механізмів державного управління і розвиток недержавних інститутів регулювання АПК, формування нової системи ціннісних орієнтацій населення країни;

- структурні, пов'язані з формуванням довгострокових пріоритетів соціально-економічного розвитку держави;

- бюджетні, податкові, кредитно-фінансові, цінові та інші, що визначають ефективність ринкових регуляторів АПК;

- зовнішньоекономічні, від яких залежить характер впливу зовнішнього середовища на розвиток аграрного сектора економіки;

- екологічні, пов'язані із забезпеченням сталих умов землекористування;

- соціальні, від яких залежать рівень підтримки заходів аграрної реформи на селі, ступінь підготовленості селян до опанування нових технологій виробництва та управління [3].

Аналіз механізмів і характеру впливу вказаних чинників на здійснення аграрної реформи дає змогу сформулювати можливі напрями та конкретні заходи з підвищення її результативності.

Висновки

Отже, на нашу думку, модернізація аграрного сектору України вимагає радикально реформувати державну політику підтримки сільського господарства. Вона має бути стабільною, передбачуваною та узгодженою, особливо в частині оподаткування (зокрема, відшкодування ПДВ експортерам), митних процедур (розмитнення), застосування адміністративних обмежень (наприклад, експорту зернових), здійснення державних інтервенцій на ринках сільськогосподарської

продукції тощо. Необхідно окремо наголосити на необхідності суттєво удосконалити систему тестування та документального оформлення відповідності продукції критеріям якості та безпеки, а також гармонізації внутрішнього законодавства з вимогами ЄС у сфері харчових продуктів та кормів, санітарних і фітосанітарних стандартів. Ключовим елементом аграрної політики має стати сприяння розвитку сільських місцевостей і боротьби з бідністю у селах. Мова йде про створення умов для ефективного фермерського та присадибного виробництва, активний розвиток інфраструктури у сільській місцевості та запровадження прогресивних екологічно безпечних технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Безумовним пріоритетом держави має стати сприяння становленню ефективної системи кредитування сільгоспвиробників та страхування відповідних ризиків. У цьому зв'язку, зокрема, потребує удосконалення практика часткового державного субсидування відсоткових ставок за кредитами тощо. Виконання вищезазначеного дозволить забезпечити передусім високу конкурентоспроможність вітчизняної сільгосппродукції на внутрішньому та світових аграрних ринках, що дозволить Україні зайняти на-

лежне місце в міжнародному аграрному поділі праці і забезпечить соціально-економічний розвиток села.

Література

1. Асоціація фермерів та приватних землевласників України // Партія відродження села. – Офіційний сайт. – Режим доступу: – <http://www.farmer.com.ua>
2. Дем'яненко С. Яка аграрна політика потрібна Україні? / С. Дем'яненко. – Режим доступу: – <http://www.zn.ua/newspaper/articles/39727>
3. Кириленко І.Г. Аграрна політика України на шляху інтеграції і світове середовище / І.Г. Кириленко, С.М. Рижук, С.М. Кваша. – Режим доступу: – <http://ua.textreferat.com>
4. Назаренко В.І. Аграрная политика Европейского союза / В.И. Назаренко. – М.: ООО «Маркет ДС Корпорейшн», 2004. – 362 с.
5. Скидан О.В. Аграрна політика як пріоритет економічної політики держави / О.В. Скидан // Державне управління: удосконалення та розвиток. – Режим доступу: – <http://www.du.nayka.com.ua>
6. Стратегія модернізації України. Бачення незалежних експертів // zn.ua від 12 грудня 2009. – Режим доступу: – <http://www.zn.ua/newspaper/articles/158780>

Н.П. РЕЗНИК,

к.е.н., доцент, докторант, Науково-дослідний економічний інститут

Принципи інвестиційного забезпечення в національному агропромисловому комплексі

У статті визначено основні засади і джерела інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки в цілому і аграрного сектору зокрема. Показано сутність інвестування як сукупності економічних відносин, що виникають на всіх етапах відтворення. Обґрунтовано ряд заходів для усунення перешкод і запровадження чинників для інвестування, захисту прав інвесторів.

В статье определены основные принципы и источники инвестиционного обеспечения развития национальной экономики в целом и аграрного сектора в частности. Показана сущность инвестирования как совокупности экономических отношений, возникающих на всех этапах воспроизведения. Обоснован ряд мер для устранения препятствий и введения факторов для инвестирования, защиты прав инвесторов.

The article outlines the basic principles and sources of investments for developing the national economy in general and agriculture in particular. The essence of investing as a set of economic relations which arise at all stages of reproduction. A number of measures to remove obstacles and factors for the introduction of investment, protection of investors.

Постановка проблеми. Системні перетворення у процесі трансформації державно-планової моделі аграрної економіки у ринкову безпосередньо вплинули на розвиток інвестиційних процесів в українській економіці, у тому числі в її аграрній сфері. Політичні, економічні і соціальні особливості економіки, що перебуває на етапі ринкових перетворень, об'єктивно зумовлюють існування низки специфічних, а до того ж негативних тенденцій у сфері інвестування сільськогосподарського виробництва.

Зокрема, не виконуються державні інвестиційні програми, а до того ж відбувається децентралізація інвестиційного процесу. Все це свідчить про необхідність розробки загальної для всієї української економіки загалом та АПК і сільського господарства зокрема, інвестиційної політики. З метою стимулювання інвестиційної активності необхідно насамперед забезпечити прилив в економіку коштів, оскільки проблеми підвищення інвестиційної активності, реформування економіки не можуть бути вирішені тільки за рахунок збільшення обсягів державного інвестування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми переко-
нує, що проблема поглибленого вивчення інвестиційної